

חותמת כשרות על תעודות משלוח של פירות

וירקות

רס"ן (מיל') הרב אברהם יוסף שוורץ

"פירות וירקות, ניתן לקבל אך ורק מחנויות או מספקים המחזיקים בתעודת כשרות מרבנות מקומית, הכוללת הפרשת תרומות ומעשרות וללא חשש ערלה. כמו כן, נדרשת תעודת משלוח חתומה בחותמת ובכתב ידו של המשגיח הכוללת שם ומס' טלפון".

(מתוך נוהלי הרבנות הראשית לישראל)

מטרת נוהל זה לוודא שהפירות והירקות שהגיעו לעסק הינם ללא חשש טבל, ערלה ושביעית, ופעמים רבות גם לוודא שהפירות והירקות הינם ללא חשש קטיף שבת.

טרם כניסת הפירות והירקות למטבח בית העסק, באחריות משגיח הכשרות של העסק לוודא שתעודת המשלוח חתומה בחותמת כשרות על פי הנהלים, וכן שקיימת התאמה בין הסחורה וכמותה המופיעה בתעודת המשלוח לבין הסחורה שהגיעה בפועל.

על משגיח הכשרות של העסק מוטלת האחריות **ליצור נורמה בעסק שבו הוא משגיח, שפירות וירקות המגיעים לעסק לא נכנסים לשטח המטבח מבלי שהוא עיין בתעודת המשלוח ואישר את קליטת הסחורה**. למען הסדר טוב, מומלץ שלאחר שהמשגיח של העסק אישר לקלוט את הסחורה, הוא יחתום בחותמת שלו על גבי תעודת המשלוח, ליצור בקרה ומעקב שאכן תעודה זו אושרה על ידו.

מעבר לחובה לוודא הימצאות חותמת כשרות על תעודת המשלוח, חובת משגיח הכשרות של העסק לברר שלחותמת הכשרות המופיעה על גבי תעודת המשלוח קיים כיסוי. זאת אומרת, **עליו לוודא שאותו ספק מחזיק ברשותו תעודת כשרות עדכנית מרבנות מקומית**. במידה ומופיעה גם חותמת כשרות "מהדרין" של גוף כשרות פרטי, עליו גם לוודא שהספק מחזיק ברשותו גם תעודת כשרות מאותו גוף כשרות פרטי.

בעבר נתקלתי במקרים שבהם הופיעה חותמת כשרות על גבי תעודת המשלוח, אבל לספק לא הייתה כלל תעודת כשרות.

כמובן, אף שתעודות המשלוח ממשיכות להגיע חתומות בחותמת כשרות, אחת לכמה חודשים על משגיח הכשרות של העסק לוודא שתעודת הכשרות של הספק עדיין בתוקף ולא הוסרה ממנו ההשגחה.

במידה ובחותמת הכשרות של הרבנות המקומית מופיעה גם המילה "מהדרין", המשגיח נדרש לוודא שאכן הספק מחזיק ברשותו תעודת כשרות "מהדרין" מהרבנות המקומית. בעבר נתקלתי בשני משגיחי כשרות בשתי רבנויות שונות, שהחליטו על דעת עצמם לכתוב בחותמת את המילה "מהדרין", כאשר בפועל הספק החזיק ברשותו רק תעודת כשרות "רגילה" ולא "מהדרין".

כשרות הבאות, אציין נקודות מספר לתשומת ליבו של משגיח הכשרות של העסק, אליהן עליו להסב את תשומת ליבו בעת עיונו בתעודות המשלוח של הפירות והירקות.

תעודת משלוח ללא חותמת כשרות

אע"פ שתעודות המשלוח של הפירות והירקות בדרך כלל מגיעות חתומות על ידי משגיח הכשרות, ייתכן שבאופן חריג תעודה תגיע ללא כל חותמת כשרות.

כאשר משגיח הכשרות של העסק יראה תעודה כזו, מן הסתם הוא יאמר לעצמו שככל הנראה מדובר כאן בטעות ואין כל צורך להתייחס לכך.

ניסיוני הוכיח לי שאין להתייחס למקרה כזה כאל טעות ולקבל את הסחורה אף שאין חותמת כשרות על התעודה, אלא **חובת המשגיח של העסק ליצור קשר מייד עם משגיח כשרות של הספק, ולברר עימו מדוע התעודה הגיעה ללא חותמת.**

מקרה כזה עלול להתרחש למשל כשהעסק היה צריך לעשות **השלמה** של פרי או ירק מסוים שלא הגיע בהזמנה הרגילה, או שפתאום הטבח גילה שחסר לו, ואז הוא פנה לספק הפירות והירקות שלו וביקש שישלח לו את החסר.

באותו זמן, משגיח הכשרות של הספק לא היה במקום, והגיעה סחורה חדשה שלא עושרה, ומאותה סחורה הספק שלח לבית העסק, ולכן תעודת המשלוח הייתה ללא חותמת כשרות.

נמצא שאם משגיח הכשרות של העסק לא ייחס חשיבות לאי הימצאותה של חותמת כשרות על תעודת המשלוח, ואמר לעצמו שמדובר כאן בטעות, ייתכן מאוד שבשל כך תיכנס לעסק סחורה שהיא טבל.

חותמת כשרות של גוף כשרות פרטי – ללא חותמת רבנות מקומית

פעמים בתעודת המשלוח מופיעה חותמת כשרות של גוף כשרות פרטי, אך לא מופיעה בה חותמת כשרות של הרבנות המקומית.

במקרה כזה, באחריות משגיח הכשרות של העסק לוודא שאכן ברשותו של הספק תעודת כשרות עדכנית גם מהרבנות המקומית ולא רק מגוף הכשרות הפרטי.

לאחר שווידא שאכן ישנה תעודת כשרות מהרבנות המקומית, **עליו לדרוש מהספק שעל גבי תעודת המשלוח תופיע גם חותמת כשרות של הרבנות המקומית, בנוסף לחותמת הכשרות של הגוף הפרטי.**

חותמת כשרות רגילה של הרבנות המקומית ללא כשרות מהדרין

ישנם ספקי פירות וירקות שבנוסף לכשרות הרבנות המקומית מחזיקים גם בתעודת כשרות "מהדרין" של גוף כשרות פרטי.

כבר כתבנו שבמקרה כזה על משגיח הכשרות של העסק לוודא שתעודת המשלוח מגיעה חתומה בשתי חותמות: 1. רבנות מקומית. 2. גוף הכשרות הפרטי.

פעמים שתעודת המשלוח מגיעה חתומה אך ורק בחותמת הרבנות המקומית וללא חותמת של גוף הכשרות הפרטי, ומשגיח הכשרות של העסק הרואה זאת, עלול שלא לייחס חשיבות לעובדה זו ולומר בליבו שמן הסתם שכחו לחתום בחותמת של הגוף הפרטי וכדומה.

יש לדעת! מניסיוני, כאשר תעודת המשלוח מגיעה חתומה אך ורק בחותמת הרבנות המקומית, יש לכך סיבה, וזה אינו מקרה.

בדרך כלל מצב כזה מתרחש בימי ראשון או יום למוחרת חג, אז קיימת בעיה של קטיף שבת או חג. משגיח הכשרות של גוף הכשרות הפרטי, שהוא "מהדרין", איננו מאשר סחורה זו כ"מהדרין", ולכן התעודה נחתמה רק בחותמת כשרות "רגילה" של הרבנות המקומית.

מצב כזה עלול להיווצר גם כאשר בתוך הסחורה ששווקה בתעודת המשלוח ישנם פירות שגוף הכשרות ה"מהדרין" לא אישר שהם "ללא חשש ערלה". גם במקרה כזה תעודת המשלוח נחתמת אך ורק בחותמת הכשרות ה"רגילה" של הרבנות המקומית.

לאור זאת, **משגיח הכשרות של העסק צריך לגלות עירנות מיוחדת בנושא תעודות המשלוח בימי ראשון או ביום שלמוחרת חג**, וכאשר הוא רואה שתעודת המשלוח חתומה אך ורק בחותמת הרבנות המקומית וללא חותמת של גוף הכשרות הפרטי כפי שהוא רגיל לקבל, עליו לסרב לאשר את קליטת הסחורה בעסק ואת השימוש בה, עד שייצור קשר עם משגיח הכשרות של הספק, ויברר עימו מזווע באותו יום לא הוטבעה חותמת ה"מהדרין" על תעודת המשלוח. בהתאם לתשובה שיקבל, יהיה עליו להחליט אם לאשר את קליטת הסחורה והשימוש בה או לא.

מיקום חותמת הכשרות בתעודת משלוח ידנית

קיימים ספקי פירות וירקות המשתמשים בתעודת משלוח ידנית.

לצערי הרב, לא פעם ולא פעמיים נתקלתי בתעודות משלוח ידניות שבהן חותמת הכשרות מופיעה תמיד **באותו מקום בתחתית תעודת המשלוח**, ואין זה משנה כמה פריטים מופיעים בתעודה.

עובדה זו יש בה משום הוכחה בדוקה שמשגיח הכשרות חותם על תעודות המשלוח עוד בטרם מילאו אותן, ומכיוון שהוא איננו יודע כמה שורות תמולאנה בתעודת המשלוח, הוא חותם בתחתית התעודה.

מובן **שהתנהלות זו איננה תקינה!!!** חותמת הכשרות על התעודה היא כעדות והוכחה שכלל הסחורה המופיעה בתעודה הינה ללא חשש טבל, ערלה ושביעית. **אם המשגיח חותם על התעודה לפני שהיא מולאה, חתימתו שווה כעפרא דארעא.**

במקרים שבהם נתקלתי בתופעה שכזו, פניתי למשגיח ולהנהלת הספק, והשיבוני שתעודות המשלוח ממולאות בשעות שבהן משגיח הכשרות אינו נוכח במקום, ולכן הוא נאלץ לחתום עליהן טרם מילויין.

מיותר לציין שתשובה זו איננה מספקת, ובאחריות משגיח הכשרות של העסק לוודא **קבלת סחורה רק כאשר חותמת הכשרות בתעודת המשלוח סמוכה לשורה האחרונה של רשימת הפריטים שבתעודה** (כפי שציינתי לעיל, מדובר אך ורק בתעודת משלוח ידנית).

בדיקת התאמתו של התאריך המופיע בתעודה לתאריך המופיע בחותמת

ישנם משגיחי כשרות החותמים על תעודות המשלוח עם חותמת תאריכון. **דבר זה מבורך מאוד!**

כאשר מגיעה לידי משגיח הכשרות של העסק תעודת משלוח החתומה באמצעות חותמת תאריכון, עליו לוודא התאמה בין התאריך המופיע על התעודה עצמה לבין התאריך המופיע בחותמת.

במקרה שהתאריך המופיע בתעודה הוא יום קודם התאריך המופיע בחותמת, ייתכן שהתעודה הודפסה או מולאה ערב לפני כן – לפני חצות הלילה, ולכן מולא בה התאריך של היום הקודם לתאריך המופיע בחותמת.

במידה ונמצא פער גדול יותר בין התאריך המופיע בתעודה לבין התאריך המופיע בחותמת, על משגיח הכשרות לסרב לקלוט את הסחורה שהגיעה, עד שיברר את העניין עם משגיח הכשרות של הספק.

במהלך השנים, בעקבות חוסר התאמה בין התאריך בתעודה לבין התאריך בחותמת, זיהיתי מספר זיופי חתימות, ואציין רק מקרה אחד – הקיצוני ביותר.

הגיעה לידי תעודת משלוח שהופיע בה התאריך 21/11/18. בחותמת של המשגיח הופיע התאריך 21/11/17. חוסר ההתאמה שהיה בתאריך הוא אך ורק בשנה.

אומנם בתחילת שנה לועזית מתקבל על הדעת ששכחו להעביר שנה בחותמת, אבל מכיוון שהיה מדובר כמעט בסוף השנה, הדבר לא התקבל על דעתי כלל.

מבירור שערכתי, הסתבר שלאותו ספק בשנת 2017 אכן הייתה תעודת כשרות, אבל **במהלך השנה הוסרה ממנו ההשגחה. למרבה התימהון, הופתעתי לגלות שחותמת הכשרות נשארה אצלו, והוא המשיך לשווק פירות וירקות ללא כשרות וחתם על תעודות המשלוח בחותמת שהייתה ברשותו.** כאשר התחלפה שנה, הוא שכח להחליף בחותמת את השנה לזו החדשה.

מסתבר שאותו ספק שיווק במשך כמה חודשים פירות וירקות טבל ואולי גם פירות ערלה.

התקלה החמורה ביותר במקרה הזה היא שחותמת הכשרות הייתה בידי של הספק ולא בידי הבלעדיות של משגיח הכשרות. עבירה גוררת עבירה, ולכן החותמת נשארה אצל הספק גם לאחר שהוסרה ממנו ההשגחה.

תעודת משלוח ידנית במקום תעודה ממוחשבת

כאשר משגיח כשרות של עסק הרגיל לקבל פירות וירקות בצירוף תעודת משלוח **ממוחשבת** מקבל סחורה בצירוף תעודת משלוח **ידנית** כשהיא אינה חתומה, באחריותו לא לאשר קליטת הסחורה בעסק, עד לביורר העניין.

בעבר נתקלתי פעמים מספר באירוע שכזה, ולאחר ביורר נמצא שנהג המשאית של הספק מחזיק ברשותו פנקס של תעודות משלוח ידניות, ובכל פעם שפריט מסוים חסר לספק, הוא מבקש מנהג המשאית שלו שירכוש אותו אצל ספק אחר, ולאחר הרכישה הנהג ממלא תעודת משלוח ידנית. זו הסיבה להוצאת התעודה הידנית, וזו גם הסיבה לחוסר הימצאותה של חותמת כשרות על תעודת המשלוח הידנית.

זה כמובן אינו תקין! יכול להיות שהנהג רוכש סחורה ישירות מחקלאי בדרך, ומבלי שמאן דהו עישר אותה. ייתכן שהוא רוכש אצל ספק שלא מחזיק בידו תעודת כשרות. עוד ייתכן שהוא רוכש את הסחורה אצל ספק המחזיק בידו תעודת כשרות **"רגילה"** והוא עצמו מחזיק ברשותו תעודת כשרות **"מהדרין"**.

לסיכום, להלן הנקודות שאליהן משגיח כשרות של עסק צריך לשים לב בעת הגעת פירות או ירקות:

1. יש לוודא שהספק מחזיק ברשותו תעודת כשרות בתוקף מהרבנות המקומית. במידה ויש גם חותמת **"מהדרין"**, הוא נדרש לוודא שלספק גם תעודת כשרות **"מהדרין"**.
2. במידה ומופיעה גם חותמת של גוף כשרות פרטי, המשגיח נדרש לוודא שהספק מחזיק ברשותו גם תעודת כשרות מאותו גוף כשרות פרטי.
3. יש לבדוק הימצאותה של חותמת כשרות מטעם הרבנות המקומית, עם שם משגיח הכשרות ומס' הנייד שלו.
4. במידה וקיימת גם השגחת **"מהדרין"** של גוף כשרות פרטי, יש לוודא גם את הימצאותה של חותמת כשרות מטעם הגוף הפרטי **בנוסף** לחותמת הרבנות המקומית. במקרה והתעודה הגיעה ללא חותמת כשרות **"מהדרין"** כפי שרגיל לקבל בכל פעם, יש לברר את הסיבה לכך.
5. במידה ובחותמת הכשרות מופיע גם תאריך, יש לוודא התאמה בין התאריך המופיע בתעודה לבין התאריך המופיע בחותמת הכשרות.
6. יש לבדוק התאמה בין הסחורה וכמותה המופיעה בתעודת המשלוח לבין הסחורה שהגיעה בפועל.

7. בתעודת משלוח **ידינית** יש לוודא הימצאותה של חותמת הכשרות סמוך לפריט האחרון המופיע בה, ולא בתחתית התעודה.
 8. אם המשגיח רגיל לקבל תעודה חתומה, בעת קבלת תעודת משלוח **שאינה** חתומה הוא נדרש לברר את הסיבה לכך ולא לקבל עובדה זו כטעות.
 9. בעת קבלת תעודת משלוח **ידינית** כשרגיל לקבל **ממוחשבת**, על המשגיח לערוך בירור מעמיק.
- לכל עסק יש ספק פירות וירקות קבוע. יש לדעת! – לכל בעל עסק יש גם ספק פירות וירקות נוסף, לטובת "**השלמות**", היינו לטובת פירות וירקות שלא הגיעו או שלא היו לספק הקבוע.
- באחריות משגיח הכשרות של העסק להכיר מיהו הספק או הספקים שמהם בעל העסק רוכש לטובת השלמות, ועליו לוודא שהם עומדים בכל הקריטריונים הנדרשים בנושא הכשרות.**